

Локално информисање у Војводини: појединачни и партијски интереси о трошку и на штету грађана

АНА АЋИМОВ

Ако се ико надао, а неки оптимисти из новинарских удружења јесу, да ће систем суфинансирања медијских пројеката ствари променити на боље и довести до тога да се локалне власти упростоје и новац грађана посредством конкурса деле за унапређење квалитета њихове информисаности, другим речима, да ће се новцем грађана суфинансирати квалитетни медијски садржаји и професионални новинарски рад, и тај се врло брзо разочарао.

Осим разочарења појединаца, нови модел расподеле новца грађана намењен информисању према професионалним стандардима и у јавном интересу врло лако је постао озбиљан извор злоупотреба, а све на штету и о трошку грађана. Локалне власти у појединим војвођанским општинама и градовима врло брзо су нашле једноставне начине да из ових извора црпе новац којим ће плаћати појединачне и партијске интересе, а све под изговором суфинансирања медијских садржаја и програма који служе једино у промотивне сврхе владајућих структура.

Време, откако је нови закон 2014. године усвојен, чини се, брзо пролази, штета је све већа, а могућности да се она спречи и да се ствари врате у прави колосек све су мање. Професионални новинари и редакције, оно мало што је од њих остало из небројених разлога, раде у све лошијим условима и неретко живе на ивици сиромаштва, док се са друге стране из локалног буџета финансирају лични и партијски интереси, а грађани остају ускраћени за оно што декларативно преко локалних буџета плаћају – професионално информисање о питањима од јавног интереса.

Новим Законом о јавном информисању и медијима предвиђено је да се медијски садржаји на националном, покрајинском и локалном нивоу финансирају искључиво кроз јавне конкурсе за суфинансирање јавног интереса.

Раније је постојала пракса да се медијски садржаји, како на републичком, тако на покрајинском, понегде и на локалном нивоу, плаћају из буџета, а ново законско решење регулисало је то и свело на обавезу. Било је примера, попут у Бечеју, да председник општине новац грађана дели медијима на равне части, односно свима исти или приближно исти износ, без критеријума, без комисије, а све са циљем, рекло би се, само да се сачува мир у кући и да се заштити потенцијалног новинарског гнева.

Дакле, законом из 2014. године је предвиђено да о расподели средстава на јавном конкурс одлуку доноси руководилац органа који је расписао конкурс (градоначелник, председник, секретар или министар), а све на предлог и образложење стручне комисије коју чине кандидати предложени од нови-

нарских и медијских удружења која раде дуже од три године.

Како се нови модел расподеле новца за медијске пројекте полако почео примењивати, тако су апетити постајали све већи и већи. Одједном су и мале општине са скромним буџетима биле предмет интересовања „крупних” играча, а паралелно са помамом за новцем растао је и број нових медија, најчешће портала који су се, без познавања јавности о њима, па самим тим ни о њиховим компетенцијама да реализују важне пројекте, а медијски пројекти то свакако јесу, управо на конкурсима добијали су највише новца. Питање ефеката њиховог рада једнако је проблематично, као и то колико су новца добили махом да буду пропагандна сила оних који доносе одлуку о расподели средстава, односно интересних група.

Панчевачки пример, као драстичан пример ругања новом моделу расподеле новца и информисању у јавном интересу плаћеном из локалног буџета никако не сме да се постави.

Ево о чему се у вези са војвођанским градом тачно ради.

На локалном конкурс за медијске пројекте медијима блиским власти додељени су милиони и милиони динара. Да ствар буде гора, а ни то, опет, није реткост, „стручна” комисија подржала је пројекте чији су предлагачи добро познати Савету за штампу, саморегулаторном телу новинарске струке. Познати су, разуме се, не по добром, већ по томе да професионални нису, о чему сведоче управо изречене мере Савета за штампу.

С тим у вези, Правилником о суфинансирању пројеката за остваривање јавног интереса у области јавног информисања одређено је да ће се током бодовања предлога пројекат посебно оцењивати да ли су учеснику конкурса изречене мере од државних органа, регулаторних тела или тела саморегулације у последњих годину дана, због кршења професионалних и етичких стандарда (податке прибавља стручна служба од Регулаторног тела за електронске медије, за електронске медије, а од Савета за штампу, за штампане и онлајн медије) и доказ о томе да су након изрицања казни или мера преду-

зете активности које гарантују да се сличан случај неће поновити.

Највише новца на првом панчевачком конкурс за суфинансирање пројеката производње медијских садржаја из области јавног информисање у 2017. години добило је предузеће „Брифинг Банат” ДОО из Панчева, у чијем је власништву портал www.juznibanat.rs, и то за пројекат под недореченим и клише називом „Будимо информисани”, у износу од четири милиона динара, од укупно 14,8 милиона динара колико је требало поделити.

Овај нови панчевачки прорезимски медиј већ је добио милион динара решењем градоначелника од 31. октобра 2016. године на име појединачних давања, пише тамошњи портал Пан прес.

Милионске износе добили су и Предузеће за радиодифузију и комуникације „БУС” из Ковина, 2,4 милиона динара за пројекат „Мој комшија”, ДОО „Eversac group” из Вршца – 1,5 милиона динара, (портал www.eversac.rs) за пројекат „Учешће грађана у јавном информисању – интерес грађанског друштва 2”, „Панчевац” – 1,5 милиона (који је прошле године добио пет милиона) и „Србија данас” ДОО и „Info IT media” ДОО из Београда по милион динара. Портал „013 инфо”, који је прошле године из градског буџета добио 2,5 милиона, 2017. године подржан је са 400.000 динара. Новцем грађана Панчева одлучено је да буду плаћени и пројекти „Info IT media” ДОО Београд, „Медијска мрежа” ДОО Стари град и „Панчевац” који имају изречену меру Савета за штампу у вези са чим стручна комисија, у саставу Владимир Јовановић, председник, Ференц Берчек, заменик председника и Радојица Мали, није видела ништа спорно, а у образложењу је написала да је превагнуло мишљење међу члановима

комисије да је „изјава апликанта о предузетим мерама и активностима након изречених мера довољно убедљива”.

„Брифинг Банат” није омиљен само у Панчеву, већи код свих медијских комисија у Јужнобанатском округу, а показале се и шире од тога. Према писању портал Цензоловка, само у овој години од медијских комисија у Јужнобанатском округу добио је скоро 20 милиона динара, што је више од четвртине новца који је био у оптицају. Чак осам пројеката поменутог медија у осам општина и градова (Пландиште, Бела Црква, Ковачица, Алибунар, Панчево, Вршац, Опово и Ковин) добило је високе оцене комисије у Јужнобанатском округу, а с тим и значајне новчане износе, а називи пројеката су увек исти игласе „Твоја општина је твоја”.

Да ствар буде интересантија, а за новинарство и новац пореских обвезника погубнија, „Брифинг Банат” има и свог „рођака”, новосадски „Бриф медија нет” који је познат готово свим медијским комисијама у Војводини. Интересантно је истаћи да је „Брифинг Банат” уствари рекламна агенција, како је наведено као претежна делатност код Агенције за привредне регистре (АПР).

Због недоречености закона и свезаних руку, ретко ко се жали на одлуке стручних

комисија за које је питање колико су стручне и колико одговорно раде свој посао када не виде као спорно чињеницу да деле новце грађана шаком и капом новинарским „неваљалцима”, огрешених о етичке кодексе и медијске прописе.

Новинарка из Панчева Ивана Марјанов Предић каже да медији који су добили подршку из локалног буџета срозавају углед професије и да грађанима за њихов новац нуде медијске садржаје ниског квалитета. Поред тога, непознаница је како сви ти портали уопште раде, ко седи у њиховим редакцијама, јер у Панчеву нико не зна ко су новинари који за њих пишу.

– Нико не зна ко су ти људи, не виђамо их на конференцијама за новинаре, делују као фантомски медији. Јасно је да преузимају вести са других, њима блиских сајтова, а преузимају и са националних режимских медија. Оно што раде јесте да медијским садржајима етикетирају људе који критикују власт или не раде у складу са вољом и интересима власти, као и да непрофесионално и тенденциозно извештавају о за власт неподобним људима и на такав начин наносе немерљиву штету професију, нашем друштву, грађанима чији новац троше, каже новинарка Ивана Марјанов Предић.

Фото: Александар Стојковић

На првом конкурс у РТВ Панчево, која је прошле године посредством конкурса добила 17.500.000 динара, остала је кратких рукава, али је на другомод 24,8 милиона динара управо тој режимској телевизији отишло 14,8 динара. Тај новац ће поменута телевизија, која је донедавно била оштро перо пропаганда у корист власти, добити преко агенција из Бруса, Чачка и Београда које су основане у мају ове године и које су се обавезале да медијске садржаје плаћене из панчевачког буџета емитују путем ње. Не зна се зашто је послушна панчевачка РТВ прво пуштена низ воду почетком године, а после добила скоро 15 милиона динара. Претпоставка је да је по среди политичка ствар, а оно што је извесно јесте да је брод почео да тоне јер су и дугогодишњи новинари због лоше финансијске ситуације дали отказе и напустили редакцију. На другом конкурс у панчевачкој медијској комисији именовани су други чланови, а то су: Владан Стефановић, председник и Катарина Филиповић и Саша Видачак.

Није згорег задржати се кратко управо на председнику комисије за оцену медијских пројеката и рећи да су медији у власништву Владана Стефановића омиљени у Суботици, где су у априлу ове године добили највише новца на конкурс за суфинансирање медијских пројеката у Суботици. Ради се о 7,6 милиона од укупно 20,5 милиона динара додељених на конкурс у граду на северу Војводине.

Владан Стефановић је јавности познат по неславним приватизацијама локалних медија у Војводини и блискости са Српском напредном странком, и гле, чуда, по учешћу у, такође, спорним комисијама за медијске пројекте широм Војводине.

Бројни незадовољни новинари у Панчеву удружени ће пробати да се изборе са проблемом који добија размере епидемије, не само у том банатском граду, већ у другим општинама и градовима, па и покрајинском секретаријату за информисање, ресорном министарству информисања. Лош положај новинара и новинарки, проблематични конкурси за суфинансирање медијских садржаја, притисци на медије и све чешће кршење етичких и професионалних норми, питања су

која су за истим столом после 30 година окупиле локалне новинаре у Панчеву. Посебан фокус, према мишљењу учесника и учесница скупа, треба да буде на конкурсном финансирању медија који је и у нашој локалној самоуправи обесмишљен. Да ли ће и какве међу медијама у локалу бити, остаје да се види након наредног састанка који је заказан за крај децембра.

Кула: Иза наводне бриге о националним мањинама ипак нешто друго

Како је ситуација по питању медијских конкурса слична, ако не исти, у свим деловима Србије, ни мала бачка општина Кула није оделела трендовима у подели новца на медијским конкурсима.

Први медијски конкурс у општини Кула прошле године поништен је након критика Коалиције новинарских и медијских удружења (НУНС, УНС, НДНВ, АНЕМ, Локал Прес), а све због именовања запосленог лица у општинској управи у комисију за оцену пројеката, будући да је тако нешто мимо прописа.

Уместо да надлежни, једноставно, замене члана комисије и поставе неког са листе предлога репрезентативних удружења или медијског стручњака, што је, опет, посебна тема за дискусију, одлучено је да се комисија распусти, конкурс поништи и објави нови који је такође испаоспоран и мимо закона. Наиме, на конкурс на ком ИПЦ Кула добија 3.300.000 динара, а *Master Craft* ДОО Кула 300.000 динара, могли су да конкуришу једино медији који извештавају на језицима националних мањина, чиме је у Кули знатно смањен број потенцијалних учесника на медијском конкурс.

Коалиција новинарских и медијских удружења поново је упозорила општину Кула јер је расписала нови конкурс за јавно информисање који је намењен искључиво за садржаје на језицима националних мањина, и који је због тога дискриминаторски.

Такви услови конкурса су противзаконити и са јасном намером да се изигра Закон о јавном информисању и медијима, чије од-

редбе о конкурсном суфинансирању јавног интереса у сфери јавног информисања промовишу, поред стручности и транспарентности, и недискриминацију, стоји у саопштењу медијских коалиција.

Победник тог спорног конкурса, са готово максималним новчаним износом је ИПЦ Кула или Кулска комуна или Q Радио или Q медија или Q телевизија – све је то, у ствариједна фирма, бивши Информативно-пропагандни центар Кула који је приватизован, па је сад, преко трећег лица, у власништву СНСа. Након само неколико месеци, од радио станице направљена је локална телевизија која је сада делује као главно гласило Општинског одбора СНС Кула, што је очигледно само кратким задржавањем на њиховим садржајима. С тим у вези, не треба да се изузме чињеница да поменути медиј добија значајне новчане износе на свим пољима – а најпре на покрајинским конкурсима за медије, што преко радио станице, што преко штампаних новина, и на крају, преко телевизије...

Ако се по називу пројекта квалитет познаје

Ове године у Кули новац је добило и Удружење грађана „Ја волим Сомбор” које је шест месеци пре расписивања конкурса ре-

гистровало удружење и домен 025.rs и подигло портал са вестима преузетим са свих страна. Поред тог портала, новац су добили и „озбиљнији” играчи попут „Дневник Војводина прес”. Ако се по називу пројекта препознаје квалитет медијског производа и информисање грађана општине Кула, онда је све јасно. Још је интересантније да је новац грађана отишао у цеп медија који не раде на територији општине Кула, већ им је седиште у Београду, Новом Саду... Тако је „Дневник Војводина Прес” добио 250.000 динара за пројекат „Уклонимо препреке”, Медијска мрежа ДОО Београд 250.000 динара за пројекат апстрактног и недореченог назива „Информација о Кули”, Србија данас ДОО Београд 250.000 динара за пројекат назива прикладнијег за туристичке туре, а не медијског пројекта „Упознајмо заједно Кулу”, а исто тако и „Info IT Media” ДОО Београд 250.000 динара за пројекат „Водич кроз општине и градове Републике Србије – Упознајте Кулу”, У.Г. „Ја волим Сомбор – Сомбор” од 50.000 динара за пројекат „Спречимо насиље над женама и децом”, Master Kraft ДОО Кула, 50.000 динара за пројекат – Агроклик” и ”Информативно – пропагандни центар Кула” ДОО Кула 100.000 динара за пројекат оптимистичког, а пре тривијалног назива „Градимо будућност”.

Иако је новац за ИПЦ Кула на овом курсу скроман, већ на следећем курсу на први поглед неправда се исправља, јер је још прошле године пронађен рецепт како да се побољша крвна слика тог локалног медија са футуристичким тенденцијама. Тако средином године општина Кула објављује још један конкурс, опет искључиво за националне мањине, на ком ИПЦ Кула добија 2,3 милиона динара за пројекат креативног назива „Вишејезичност”.

Новинар портала Наше место Немања Јањанин каже да његов медиј нема намеру да конкурише на општинским конкурсима све док се систем не промени, у шта, рекло би се, основано сумња, јер је очигледно да је припремање пројеката чисто губљење времена за медије који нису по укусу власти.

- Један од већих проблема јесте то што озбиљна удружења делегирају стручне чланове за комисију, а председник општине то одбије и формира комисију какву он жели и каква њему одговара. Осим што је проблематична расподела тог новца и уопште квалитет пројеката, јер ми не видимо да се извештава о стварно важним питањима, већ се углавном пласирају афирмативни садржаји, и то вести које се иначе објављују,

а не нови медијски садржаји, док критичке речи нема, биће од суштинског значаја пратити наративно и финансијско извештавање тих медија о томе на шта су и како су трошили новац грађана општине Кула, каже новинар Немања Јањанин.

Главни проблем у недоречености Закона о јавном информисању и медијима је тај што нису прописане конкретне санкције за органе власти који крше прописе у расподели буџетског новца на конкурсима за јавно информисање.

Медији, незадовољни оценом пројекатана конкурсима, могу да покрену управни спор, који траје најмање годину дана, а до његовог завршетка је новац потрошен и тешко да се може исправити оно што је учињено.

Нова медијска стратегија која се припрема и која је за медијске посленике доследне професији могла бити сламка спаса за прилике у којој се српско новинарство нашло, па и оно на локалу, већ има битну негативну конотацију, јер су репрезентативна одустала од рада њој, а инсистирала су на транспарентном финансирању медија и на томе да у комисијама буду стварни експерти и новинари. Дакле, ствар је очигледна, а то је да се новинарству у Србији не пише добро.